

Magazin, Glas Slavonije

TEMA TJEDNA: GODIŠNJICA UKRAJINSKE DRAME

Smiljanić: Jedinstvo i podrška Zapada na koje Putin nije računao

Objavljeno 18. veljače, 2023. <https://www.glas-slavonije.hr/515943/11/Smiljanic-Jedinstvo-i-podrška-Zapada-na-koje-Putin-nije-racunao>

DR. SC. DRAŽEN SMILJANIĆ Analitičar i istraživač u području vojno-obrambenih i sigurnosno-obavještajnih znanosti i umijeća te ekonomike obrane i međunarodnih odnosa

Iz današnje perspektive, godinu dana nakon početka ruske invazije na Ukrajinu, razvidno je da rat traje od 2014. godine. Ovaj rat se u veljači 2022. zapravo preobrazio ili je, bolje rečeno, eskalirao iz hibridnog i ograničenog (istok Ukrajine) u otvoreni, s inicijalno vrlo ambicioznim ruskim ciljevima - navodi analitičar dr. sc. Dražen Smiljanić te u nastavku svog komentara za Magazin piše:

- Putin je očekivao brzo ostvarenje ciljeva invazije, koji su uključivali pad ukrajinskog vodstva i slom vojske, no njegovi ciljevi pokazali su se nerealni već u prvim danima i tjednima rata. Putinovi ciljevi propali su, kao se pokazalo, zbog sustavske slabosti njegove vojske, s jedne, i herojskog otpora i jedinstva Ukrajinaca, s druge strane. Ovome svakako treba pridodati i jedinstvo Zapada, na koje Putin nije računao, te pomoć koju države Zapada, a najistaknutiji je SAD, šalju Ukrajini.

Geostrateški gledano, kako sugerira Boris Buden, sada znamo gdje su granice Europe, tamo gdje se za nju vodi rat. Finska i Švedska, tradicionalno neutralne, odlučile su ući u NATO i tako se NATO još više "približio" Rusiji.

U vojno-operativnom smislu, na bojišnici već nekoliko mjeseci vlada svojevrsna pat-pozicija. Ni Ukrajina ni Rusija nemaju u ovom trenutku snage za duboke udare kojima bi značajnije promijenile stanje na bojišnici. Po mnogočemu ratovanje na ukrajinskoj bojišnici sada sličići pozicijskim bitkama iz Prvog svjetskog rata, uz još strašnija razaranja. Ova pat-pozicija i nemoć Putinove vojske da ostvari ciljeve vojnim putem rezultirala je promjenom njegove strategije, tako da svjedočimo nemilosrdnom razaranju ukrajinske ključne infrastrukture (prvenstveno energetske), što sada sličići doktrini "spaljene zemlje".

Moglo bi se reći da rat u Ukrajini ima sve osobine "sveobuhvatnog rata", a, kao što je očito, u njemu snažnu ulogu imaju ekonomska dimenzija, prvenstveno gospodarske sankcije i logistika (opskrba), diplomatska (uloga Kine i Turske) te informacijska dimenzija.

Ruska invazija je, između ostalog, ponovno pokazala i kako liberalni svjetski poredak nije samorazumljiv i očekivan put prema budućnosti, kojem će se svi (prije ili kasnije) priključiti. Fukuyamin koncept "kraja povijesti" još je daleko, a Kantov "Prema vječnom miru" u kojem (samo) "republike" (parlamentarne, predstavničke demokracije) ne ratuju jedne protiv drugih, moglo bi se reći, pokazao se opet proročkim.

PROXY RATOVANJE

- Narativ o geopolitičkoj "ravnoteži", odnosno, "neravnoteži" najviše je potencirao Putin. Ta perspektiva, doduše, jest predmet rasprave dijela škola međunarodnih odnosa, prvenstveno realpolitičkih, ali nakon raspada SSSR-a Rusija nije uspjela dostići razinu supersile (osim u nuklearnom naoružanju) da bi se moglo govoriti o uspostavljenoj "delikatnoj ravnoteži straha".

Putinova želja da se etablira kao mitski panslavenski vođa nepobjedive sile pretvorila se u oligarhijski pohod, tako da se ne može govoriti ni o nekakvoj ruskoj velikoj strategiji (tzv. grand strategy). Vrlo brzo pokazalo se da su razlozi za pokretanje "specijalne vojne operacije" posve neutemeljeni iz perspektive nacionalne sigurnosti Rusije, a rat se pretvorio u agoniju.

Gledanje na rat u Ukrajini kao na neku vrstu proxy rata Rusije i SAD-a predstavlja krajnje pojednostavljenje problema. SAD ima interes pomagati Ukrajinu utoliko što Rusija (zapravo Putin) podriva liberalni međunarodni poredak kakav je SAD uspostavio nakon Drugog svjetskog rata. Taj je poredak protivan Putinovoj geopolitičkoj agendi, koja se prije svega temeljila na namjeri da ostvari međunarodno priznanje svojih osvajanja protivnih međunarodnom pravu, u što se ubraja i neutralnost "tampon-zone" Ukrajine.

SVRHA I UČINAK SANKCIJA

- Sankcije protiv Rusije djeluju, ali na duži rok. Jasno je da sankcije ne mogu zaustaviti rat jer Rusija ima velike resurse, ali one imaju snažan psihološki učinak (odlučnost Zapada) i posve sigurno djeluju na dugoročni cilj smanjenja moći Rusije za neki novi rat, posebno protiv Zapada.

Jasno je da Ukrajinci neće moći ostvariti ono što su definirali pobjedom (neki end state), a to je teritorijalni integritet i suverenitet Ukrajine, odnosno izbacivanje ruske oružane sile (vojske i plaćenika) s ukrajinskog teritorija, bez naoružanja i pomoći sa Zapada. No odluka Zapada da ne sudjeluje u ovom sukobu kao zaraćena strana ograničava naoružavanje Ukrajine. Uvođenjem drastičnih sankcija Rusiji već na početku invazije Zapad nije ostavio nikakvu sumnju u svoje de facto sudjelovanje i izbor strane u ovom sukobu. No s naoružanjem je problematičnije jer se dotiče političkih, često i ustavom reguliranih procesa.

NATO je posvećen jačanju pripravnosti, jedinstvu i koheziji članica te, očito je, ne želi dati prostora potencijalnoj eskalaciji sukoba (posebni imajući u vidu potencijalnu nuklearnu!). No većina država koje nazivamo Zapadom i koje bilateralno pomaže Ukrajini zapravo su članice NATO-a. Ne treba zanemariti činjenicu da su neke od tih država velikodušno i u velikoj mjeri već donirale pomoć iz svojih arsenala (streljivo, eksplozivna sredstva, mobilno protuoklopno i protuzračno naoružanje i sl.) u sklopu pomoći Ukrajini.

WIN-WIN ILI ZERO-SUM

- Mirovni proces za sada, čini se, nema perspektivu jer Putin ne odustaje od svojih ciljeva, a Ukrajina je odlučna i smatra da uz pomoć Zapada u resursima može osloboditi svoj teritorij. Dok god jedna strana ne bude gubitnik, do mirovnog procesa, objektivno, neće doći. Usprkos golemim žrtvama i razaranjima koje podnosi Ukrajina, Zapad, uključujući i SAD, ne bi imao moralno pravo trgovati ukrajinskim interesima u interesu upitnog mira.

Moglo bi se reći da će rat trajati toliko dugo dok god Ukrajina može i spremna je izdržati u ostvarenju svojih ciljeva. Ni EU ni SAD, koliko je poznato, ne predlažu izradu nekog plana po uzoru na "Z-4", iz 1995. (koji se odnosio na potencijalno davanje visokog stupnja autonomije 11 okruga "Krajine") ili neki "Minsk 3", kakav bi bio nametnut Ukrajini, za područja samoproglašanih "republika". Teorijski, rat bi se mogao završiti i prekidom (ili značajnim smanjivanjem) zapadne pomoći Ukrajini. No prepustiti Ukrajinu njezinoj sudbini bio bi, kako kaže Jürgen Habermas (*Krieg und Empörung: Jürgen Habermas zur Ukraine. Süddeutsche Zeitung, 22.04.2022.*) ne

samo političko-moralni skandal, već bi to bilo i u suprotnosti sa sigurnosnim i političkim interesima Zapada.

(PS/Stavovi izraženi u komentaru isključivo su autorovi)

Piše: DR. SC. DRAŽEN SMILJANIĆ Analitičar i istraživač u području vojno-obrambenih i sigurnosno-obavještajnih znanosti i umijeća te ekonomike obrane i međunarodnih odnosa